

8

USTAWA

z dnia 23 stycznia 1968 r.

o świadczeniach pieniężnych przysługujących w razie wypadków przy pracy.**Rozdział 1.****Przepisy ogólne.**

Art. 1. 1. Świadczenia pieniężne określone w ustawie przysługują pracownikowi uspołecznionego zakładu pracy, który uległ wypadkowi przy pracy, a rodzinie pracownika (rencisty) — w razie jego śmierci z powodu wypadku przy pracy.

2. Świadczenia określone w ustawie nie przysługują, jeżeli wyłączną przyczyną wypadku przy pracy było udowodnione przez zakład pracy naruszenie przez pracownika przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, spowodowane rażącym niedbalstwem lub umyślnie.

3. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia, jakie przyczyny wypadków, o których mowa w ust. 2, nie stanowią podstawy do przyznania świadczeń pieniężnych przewidzianych w ustawie. W przypadkach takich przysługują świadczenia określone w przepisach:

- 1) o ubezpieczeniu na wypadek choroby,
- 2) o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin,
- 3) o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin,
- 4) o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin

na warunkach w nich przewidzianych.

Art. 2. 1. Za wypadek przy pracy w rozumieniu ustawy, zwany dalej „wypadkiem”, uważa się nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, które zaszło w związku z pracą:

- 1) podczas lub w związku z wykonywaniem zwykłych czynności albo poleceń osób, którym pracownik podlegał z tytułu zatrudnienia,
- 2) podczas lub w związku z wykonywaniem czynności w interesie zakładu pracy, nawet bez polecenia,
- 3) przy przechowywaniu, czyszczeniu, naprawie i przenoszeniu narzędzi w miejscu wykonywania pracy, chociażby dostarczonych przez samego pracownika.

2. Za wypadek przy pracy w rozumieniu ustawy uważa się również wypadek, jakiemu uległ pracownik w drodze między zakładem pracy a miejscem wykonywania czynności zleconych mu przez zakład pracy w czasie pozostawania w dyspozycji zakładu, jeżeli przewożony był środkami lokomocji tego zakładu lub będącymi w jego dyspozycji.

3. Przewodniczący Komitetu Pracy i Płac ustali w drodze rozporządzenia, jakie inne wypadki pracowników należy uważać za zrównane z wypadkami określonymi w ust. 1.

Rozdział 2.**Renta inwalidzka.**

Art. 3. Renta inwalidzka przysługuje pracownikowi, który stał się inwalidą wskutek wypadku i został zaliczony do jednej z grup inwalidów.

Art. 4. 1. Renta inwalidzka dla pracownika nie wykonującego zatrudnienia lub nie posiadającego dochodu z innych źródeł wynosi miesięcznie:

- 1) dla pracownika zaliczonego do I grupy inwalidów — 100% zarobku,
- 2) dla pracownika zaliczonego do II grupy inwalidów — 90% zarobku,
- 3) dla pracownika zaliczonego do III grupy inwalidów — 65% zarobku.

2. Pracownikowi zaliczonemu do I grupy inwalidów przysługuje ponadto dodatek do renty w wysokości 300 zł miesięcznie.

3. Za zarobek, od którego oblicza się rentę inwalidzką, uważa się przeciętny miesięczny zarobek pracownika, ustalony w sposób określony w przepisach o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin — po potrąceniu podatku od wynagrodzeń oraz składki na cele emerytalne.

4. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia najniższą podstawę wymiaru rent inwalidzkich i rodzinnych, jak też przypadki, w których do obliczenia tej podstawy przyjmuje się kwoty ryczałtowe oraz ich wysokość.

Art. 5. 1. Pracownikowi zaliczonemu do I grupy inwalidów, osiągnącejemu zarobek z tytułu zatrudnienia lub dochód z innych źródeł, przysługuje renta inwalidzka w wysokości określonej w art. 4 ust. 1 pkt 1, jednakże bez dodatku, o którym mowa w art. 4 ust. 2.

2. Pracownikowi zaliczonemu do II lub III grupy inwalidów, osiągnącejemu zarobek z tytułu zatrudnienia lub dochód z innych źródeł, przysługuje renta inwalidzka określona w art. 4 ust. 1 pkt 2 lub 3, jednakże w takiej wysokości, aby renta wraz z zarobkiem lub dochodem nie przekraczała 100% zarobku obliczonego w sposób określony w art. 4 ust. 3.

3. Renta inwalidzka dla osób określonych w ust. 2 nie może jednak być niższa od renty inwalidzkiej przysługującej z tytułu wypadku w zatrudnieniu, przewidzianej w przepisach, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2—4, dla osoby osiągnącej zarobek z tytułu zatrudnienia lub dochód z innych źródeł.

4. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia szczegółowe zasady zmniejszania rent inwalidzkich w myśl ust. 2.

Rozdział 3.

Renta rodzinna.

Art. 6. Renta rodzinna po pracowniku (renciście), który zmarł wskutek wypadku, przysługuje osobom spełniającym warunki wymagane do uzyskania renty rodzinnej na podstawie przepisów, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2—4.

Art. 7. 1. Renta rodzinna wynosi miesięcznie następujący procent kwoty renty, jaka w chwili śmierci przysługiwała lub przysługiwałaby pracownikowi (renciście) zaliczonemu do II grupy inwalidów (art. 4 ust. 1 pkt 2), jeżeli do renty rodzinnej jest uprawniona:

1) jedna osoba	— 60%,
2) dwie osoby	— 75%,
3) trzy lub więcej osób	— 85%.

2. Osobie uprawnionej do renty rodzinnej i zaliczonej do I grupy inwalidów przysługuje ponadto dodatek do tej renty w wysokości 200 zł miesięcznie.

Art. 8. 1. Osobie pobierającej rentę rodzinną po pracowniku (renciście) zmarłym wskutek wypadku zawieszają się prawo do renty na czas osiągnięcia zarobku z tytułu zatrudnienia lub dochodu z innych źródeł na zasadach określonych w przepisach o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

2. Wdowie po pracowniku (renciście), który zmarł wskutek wypadku, jaki miał miejsce w czasie wykonywania pracy górniczej lub pracy równorzędnej z pracą górniczą, osiągnącej zarobek z tytułu zatrudnienia lub dochód z innych źródeł, nie zawieszają się prawa do renty rodzinnej, jeżeli wdowa ta spełnia warunki wymagane do uzyskania renty rodzinnej na podstawie przepisów o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

3. Wdowie po pracowniku (renciście), który zmarł wskutek wypadku, o którym mowa w ust. 2, nie spełniającej warunków wymaganych do uzyskania renty rodzinnej na podstawie przepisów o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, a osiągnącej zarobek z tytułu zatrudnienia lub dochód z innych źródeł, wypłacają się rentę rodzinną zmniejszoną o 15%.

Rozdział 4.

Dodatki do zasiłków z tytułu czasowej niezdolności do pracy.

Art. 9. 1. Pracownikowi, który uległ wypadkowi i pobiera w okresie leczenia w szpitalu lub sanatorium zasiłek z ubezpieczenia społecznego, przysługuje za ten okres dodatek do zasiłku w wysokości 10% podstawy wymiaru tego zasiłku. Dodatek ten nie przysługuje, jeżeli pracownik za

ten okres otrzymuje zasiłek z ubezpieczenia społecznego równy wynagrodzeniu za pracę, po potrąceniu podatku od wynagrodzeń i składki na cele emerytalne.

2. Ograniczenia wynikające z przepisu art. 1 ust. 2 nie stosuje się do dodatków określonych w ust. 1.

Art. 10. 1. Pracownikowi, który uległ wypadkowi i został w jego następstwie zaliczony do I lub II grupy inwalidów, przysługuje za okres leczenia wyrównanie od zakładu pracy w wysokości różnicy między zasiłkiem pobieranym z ubezpieczenia społecznego wraz z dodatkiem, o którym mowa w art. 9, a zarobkiem, jaki pobierał przed wypadkiem, po potrąceniu podatku od wynagrodzeń oraz składki na cele emerytalne. Jeżeli natomiast pracownik został zaliczony do III grupy inwalidów, przysługuje mu wyrównanie w wysokości różnicy między tym zasiłkiem wraz z dodatkiem a kwotą stanowiącą 80% zarobku, jaki pobierał przed wypadkiem, po potrąceniu podatku od wynagrodzeń oraz składki na cele emerytalne.

2. Zakład pracy obowiązany jest wypłacić wyrównanie określone w ust. 1 w ciągu 14 dni od przedłożenia przez pracownika decyzji o przyznaniu mu renty inwalidzkiej.

Rozdział 5.

Jednorazowe odszkodowanie z tytułu trwałego uszczerbku na zdrowiu lub śmierci pracownika.

Art. 11. 1. Pracownikowi, który wskutek wypadku doznał trwałego uszczerbku na zdrowiu w stopniu powodującym niezdolność do zarobkowania co najmniej w 80%, przysługuje od zakładu pracy jednorazowe odszkodowanie w kwocie 40.000 zł. W razie mniejszego uszczerbku na zdrowiu przysługuje stosunkowo niższe odszkodowanie w zależności od stopnia niezdolności do zarobkowania.

2. W razie wypadku, który spowodował śmierć pracownika, przysługuje pozostałej po nim rodzinie jednorazowe odszkodowanie w kwocie 20.000 zł, niezależnie od zasiłku pogrzebowego i odpraw wypłacanych na podstawie odrębnych przepisów. Jeżeli rodzina obejmuje więcej niż dwie osoby uprawnione do renty rodzinnej, kwotę określoną w zdaniu poprzedzającym zwiększa się o 5.000 zł na każdego dalszego uprawnionego.

3. Rada Ministrów może podwyższać kwoty określone w ust. 1 i 2, jak również upoważnić właściwych ministrów do przyznawania w szczególnie uzasadnionych przypadkach odszkodowań wyższych niż określone w ust. 1 i 2.

4. Rada Ministrów określi grupy pracowników zatrudnionych w warunkach szczególnego zagrożenia oraz kwoty odszkodowań przysługujących im w przypadkach, o których mowa w ust. 1 i 2.

Rozdział 6.

Świadczenia wyrównawcze.

Art. 12. 1. Pracownikowi, który wskutek wypadku doznał trwałego uszczerbku na zdrowiu w stopniu pociągającym za sobą utratę zdolności do zarobkowania co najmniej w 25%, a nie został zaliczony do żadnej z grup inwalidów, przysługuje przez okres trzech lat od zakładu pracy zatrudniającego pracownika w czasie wypadku świadczenie wyrównawcze w wysokości różnicy między 90% przeciętnego zarobku przed wypadkiem a przeciętnym zarobkiem uzyskiwanym po wypadku — nie więcej jednak niż 15% zarobku przed wypadkiem, jeżeli:

- 1) pracownik ten wykonuje zatrudnienie z przeciętnym miesięcznym zarobkiem niższym niż 80% zarobku uzyskiwanego przed wypadkiem,
- 2) obniżenie się zarobku posiada charakter trwały i jest oczywiste, że doznany uszczerbek na zdrowiu jest wyłączną przyczyną tego obniżenia.

2. Świadczenie określone w ust. 1 przysługuje od zakładu pracy, który zatrudniał pracownika w czasie wypadku, również w razie podjęcia przez pracownika zatrudnienia w innym zakładzie pracy.

3. Pracownik traci prawo do świadczenia wyrównawczego, jeżeli sam rozwiązał stosunek pracy w sposób powodujący utratę ciągłości pracy lub też rozwiązanie stosunku przez zakład pracy nastąpiło z jego winy.

4. Prawo do świadczenia wyrównawczego nie przysługuje, jeżeli zakład pracy wykaze, iż obniżenie zarobku pracownika nastąpiło na skutek niewłaściwego wykonywania przezeń obowiązków.

5. Przeciętne zarobki, o których mowa w ust. 1, oblicza się w sposób określony w art. 4 ust. 3.

6. Rada Ministrów może określić warunki i zasady wypłacania na wniosek pracownika jednorazowej kwoty pieniężnej zamiast świadczenia wyrównawczego, o którym mowa w ust. 1.

Rozdział 7.

Odszkodowanie za przedmioty zniszczone lub uszkodzone wskutek wypadku.

Art. 13. Pracownik, który uległ wypadkowi, a w razie jego śmierci wskutek wypadku — członkowie pozostałej po nim rodziny mają prawo do odszkodowania od zakładu pracy za udowodnione szkody poniesione wskutek zniszczenia lub uszkodzenia w związku z wypadkiem przedmiotów osobistego użytku. Wysokość odszkodowania ustala kierownik zakładu pracy w porozumieniu z radą zakładową.

Rozdział 8.

Postępowanie w sprawach świadczeń.

Art. 14. 1. Prawo do świadczeń określonych w art. 3, 6 i 9 oraz ich wysokość ustalają organy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, pracownikom zaś objętym przepisami o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin — właściwe jednostki organizacyjne kolei.

2. Świadczenia określone w art. 10—13 wypłacają zakłady pracy.

Art. 15. 1. Świadczenia określone w ustawie przyznaje się na podstawie ustaleń okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy.

2. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia zasady i tryb ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy oraz tryb postępowania odwoławczego w tych sprawach.

Art. 16. 1. Świadczenia określone w art. 3, 6 i 10—13 przyznaje się i wypłaca na wniosek uprawnionych do jego zgłoszenia, a świadczenia określone w art. 9 — z urzędu.

2. Od decyzji i orzeczeń w sprawach świadczeń określonych w art. 3, 6 i 9 przysługują takie środki prawne, jakie przysługują w sprawach rent i zaopatrzeń oraz innych świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

3. W razie odmowy wypłaty przez zakład pracy w całości lub w części świadczeń określonych w art. 10—13, zainteresowany ma prawo wystąpić do zakładowej (terenowej) komisji rozjemczej o rozpoznanie sporu.

4. Zainteresowany ma prawo wystąpić do jednostki nadrzędnej nad zakładem pracy o rozpoznanie sporu, jeżeli:

- 1) zakładowa (terenowa) komisja rozjemcza nie wydała orzeczenia z powodu nieosiągnięcia jednomyślności lub też gdy nie była właściwa do rozpoznania sporu z uwagi na pełnioną przez pracownika funkcję albo
- 2) zakład pracy nie jest objęty właściwością zakładowych (terenowych) komisji rozjemczych.

Jednostka nadrzędna wydaje orzeczenie w porozumieniu z zarządem okręgowym lub zarządem głównym odpowiedzialnego związku zawodowego.

5. Orzeczenie zakładowej (terenowej) komisji rozjemczej wydane na podstawie ust. 3, jak również orzeczenie wydane na podstawie ust. 4 może być w terminie 30 dni od jego otrzymania zaskarżone przez każdą ze stron do okręgowego sądu ubezpieczeń społecznych. Od wyroku okręgowego sądu ubezpieczeń społecznych przysługują środki prawne określone w przepisach prawa o sądach ubezpieczeń społecznych.

Art. 17. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia:

- 1) szczegółowy tryb postępowania przy ustalaniu prawa do świadczeń wyrównawczych, zasady ich obliczania, wypłacania oraz wstrzymywania wypłaty tych świadczeń (art. 12), szczegółowe zasady dokonywania wypłaty jednorazowych odszkodowań (art. 11) oraz odszkodowań za przedmioty zniszczone lub uszkodzone wskutek wypadku (art. 13),
- 2) organy powołane do ustalania trwałego uszczerbku na zdrowiu (art. 11 i 12), tryb postępowania w tych sprawach oraz zasady współdziałania zakładów pracy z organami ustalającymi trwały uszczerbek na zdrowiu.

Rozdział 9.

Zwrot świadczeń wypłaconych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Art. 18. 1. Uspołeczniony zakład pracy, którego pracownik uległ wypadkowi, obowiązany jest na podstawie decyzji oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zwrócić temu Zakładowi równowartość rent inwalidzkich, rodzinnych oraz zasiłków z tytułu czasowej niezdolności do pracy, dodatków do nich oraz zasiłków pogrzebowych.

2. Od decyzji określonej w ust. 1 przysługuje zakładowi pracy w terminie 14-dniowym od jej otrzymania odwołanie do rady nadzorczej oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

3. Rada nadzorcza wydaje orzeczenie, w którym bądź utrzymuje zaskarżoną decyzję, bądź ją zmienia lub uchyla i wydaje nową decyzję.

4. Decyzje, od których nie wniesiono w terminie odwołania, oraz orzeczenia rad nadzorczych są prawomocne i nie przysługują od nich żadne środki prawne.

5. Należność określona w ust. 1 podlega pobraniu w trybie przewidzianym dla poboru składek na ubezpieczenia społeczne.

Art. 19. 1. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia:

- 1) przypadki, w których Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie będzie dochodził roszczeń określonych w art. 18 ust. 1 lub będzie ich dochodził jedynie w ograniczonym zakresie,
- 2) przypadki, w których może nastąpić obniżenie przypisanego do zwrotu kwot lub całkowite zwolnienie od obowiązku tego zwrotu.

2. Rada Ministrów określi środki finansowe, z których pokrywane będą należności, o których mowa w art. 18, jak też przypadki, w których pokrycie tych należności nastąpi z funduszy jednostki nadrzędnej.

Rozdział 10.

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 20. Renta określona w art. 4, art. 5 ust. 3, art. 7 lub 8 wraz z przysługującymi dodatkami, z wyjątkiem dodatków, o których mowa w art. 4 ust. 2 i art. 7 ust. 2, oraz dodat-

ków rodzinnych nie może przekroczyć zarobku określonego w art. 4 ust. 3.

Art. 21. 1. Rada Ministrów rozciągnie i dostosuje z mocą obowiązującą nie później niż od dnia 1 stycznia 1969 r. w drodze rozporządzenia przepisy ustawy do przypadków, w których czasowa niezdolność do pracy, trwały uszczerbek na zdrowiu, inwalidztwo lub śmierć pracownika nastąpiły wskutek choroby zawodowej określonej w przepisach o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

2. Rada Ministrów określi w rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 1:

- 1) rodzaj, zakres i warunki uzyskiwania świadczeń przewidzianych w ustawie w przypadkach określonych w ust. 1,
- 2) organy, których ustalenia stanowiąc będą podstawę do przyznawania tych świadczeń, zasady i tryb postępowania w tych sprawach oraz tryb postępowania odwoławczego.

3. Do czasu wejścia w życie przepisów określonych w ust. 1 osobom poszkodowanym na skutek chorób zawodowych i ich rodzinom przysługują świadczenia określone w przepisach, o których mowa w art. 1 ust. 3, na warunkach przewidzianych w tych przepisach. Osoby uprawnione do świadczeń mogą dochodzić od uspołecznionego zakładu pracy wynagrodzenia szkód wynikłych na skutek choroby zawodowej, jeżeli choroba ta została spowodowana przez zakład pracy naruszeniem jego obowiązków wynikających z przepisów dotyczących ochrony zdrowia i życia pracowników. Wynagrodzenie tych szkód ogranicza się do kwoty, o którą wynagrodzenie szkody należne w myśl przepisów prawa cywilnego przewyższa świadczenia należne w myśl przepisów określonych w art. 1 ust. 3.

Art. 22. Świadczenia przewidziane w niniejszej ustawie i ustalone w trybie w niej określonym stanowią w stosunku do uspołecznionego zakładu pracy wynagrodzenie wszelkich szkód wynikłych dla pracownika lub jego rodziny na skutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, o której mowa w art. 21.

Art. 23. 1. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia terminy wejścia w życie przepisów art. 10—12. Terminy te nie mogą być późniejsze niż 1 stycznia 1969 r.

2. Do czasu wejścia w życie przepisów, o których mowa w ust. 1, osoby uprawnione do świadczeń w związku z wypadkami mogą dochodzić od uspołecznionego zakładu pracy tylko:

- 1) różnicy między zarobkiem określonym w art. 4 ust. 3 a zasiłkami z ubezpieczenia społecznego wraz z dodatkiem, o którym mowa w art. 9,
- 2) jednorazowych odszkodowań przewidzianych w art. 445 i 446 Kodeksu cywilnego oraz
- 3) rent uzupełniających dla pracowników nie zaliczonych do żadnej z grup inwalidów

— jeżeli choroba, niezdolność do pracy lub śmierć pracownika spowodowane zostały naruszeniem przez zakład pracy jego obowiązków, wynikających z przepisów dotyczących ochrony życia i zdrowia pracowników. Wynagrodzenie szkód ogranicza się do kwoty, o którą wynagrodzenie szkody należne w myśl przepisów prawa cywilnego przewyższa świadczenia z ubezpieczenia społecznego.

Art. 24. 1. Rada Ministrów określi rodzaje oraz terminy wygaśnięcia zawartych przez zakłady pracy umów ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej w zakresie szkód wywołanych wypadkami przy pracy oraz umów ubezpieczenia pracowników w zakresie następstw nieszczęśliwych wypadków.

2. Rada Ministrów może określić zasady i warunki zawierania przez zakłady pracy umów ubezpieczenia w zakresie następstw nieszczęśliwych wypadków, jak też umów ubezpieczenia w zakresie odpowiedzialności cywilnej za szkody wywołane wypadkami przy pracy.

Art. 25. Przepisy wykonawcze przewidziane w ustawie wydawane są w porozumieniu z Centralną Radą Związków Zawodowych.

Art. 26. W sprawach nie uregulowanych ustawą stosuje się odpowiednio przepisy art. 4, 5, 7, 12, 13, 17, 18, 29—37, 40 pkt 1, art. 41—44, 49—52, 60—64, 66—69, 74—92 i 120 ustawy z dnia 23 stycznia 1968 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 3, poz. 6).

Art. 27. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 stycznia 1968 r. i ma zastosowanie do wypadków zaistniałych od tej daty.

Przewodniczący Rady Państwa: *E. Ochab*
Sekretarz Rady Państwa: *J. Horodecki*